

УДК 379.8.043.2-056.36

<https://doi.org/10.33989/2075-146x.2021.28.250349>

АЛЛА КОБОБЕЛ

ORCID: 0000-0002-1247-9253

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ГОЛОВНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто головні чинники, що сприяли розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти. З'ясовано, що головними чинниками розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти є: зростання попиту суспільства щодо надання додаткових освітніх послуг в закладах позашкільної освіти дітям з особливими освітніми потребами; вплив державної освітньої політики України щодо позашкільної освіти, що супроводжується формуванням відповідної законодавчої бази; вплив державної політики України стосовно дітей з особливими потребами, що сприяв формуванню відповідного освітньо-правового базису з метою реалізації прав таких дітей на здобуття позашкільної освіти у закладах державної, комунальної і приватної форми власності; процес діджиталізації позашкільної освіти; формування цілісної концепції професійних дій фахівців закладів спеціальної освіти, реабілітаційних, оздоровчих центрів, медичних закладів; раціональна організація дозвіллевої діяльності дітей в закладах позашкільної освіти; мотиви та мотивація участі особистості у дозвіллевій діяльності; створення об'єднаних територіальних громад в процесі адміністративно-територіальної реформи тощо.

***Ключові слова:** чинники, дозвіллева діяльність, діти з особливими освітніми потребами, позашкільна освіта*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Позашкільна освіта, як чинна форма дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами, функціонує у складному людиномірному комплексі відносин, що саморозвивається. Трансформації у суспільстві, нова якість глобальних зрушень у демографічній, технологічній, економічній сферах здійснюють безпосередній або опосередкований вплив на поточний і перспективний розвиток змісту, форм і методів організації дозвіллевої діяльності в закладах позашкільної освіти. Нагальна суспільна потреба у модернізації такої діяльності викликає необхідність проведення наукового дослідження з метою виділення головних чинників, що визначають розвиток дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами у закладах позашкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У опублікованих наукових роботах сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників міститься значний обсяг актуальних положень із заявленої нами проблеми. Так, окрему групу становлять дослідження науковців Ю.М. Баранецької, Ю.І. Боловацької, В.І. Гладіліної, М.Б. Зацепіної, І.В. Лашук, М.П. Пічі, В.В. Синявського, О.Ю. Шерпаєвої та інших, у яких розглянуто поняття виховання культури вільного часу та дозвілля особистості. Про конструктивне та раціонально-діяльнісне використання вільного часу дітьми та молоддю наголошували В.Й. Бочелюк, В.В. Бочелюк, О.О. Веселова, А.С. Макаренко, Ю.А. Стрельцов, В.О. Сухомлинський, І.В. Шевчук, В.С. Русанова тощо. Проблематику мотивів та мотивації особистості до участі у дозвіллевій діяльності вивчали науковці О.В. Андрєєва, О.А. Бореці, А.Ф. Воловик, В.А. Воловик, М.С. Либерова, С.Д. Максименко, С.Г. Пішун, В.О. Соловієнко тощо.

Метою дослідження є виокремлення головних чинників розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зміна демографічної ситуації під впливом глобальних технологічних змін в умовах цифровізації суспільства призводить до вивільнення переважної чисельності працюючих і зростання безробіття, що потребує навиків організації дозвіллевої діяльності у абсолютній більшості населення. Система позашкільної освіти має підготувати підрастаюче покоління, сформувати навички і уміння організації свого дозвілля у найближчому майбутньому, здатність до пошуку неформальної зайнятості з метою власного особистісного розвитку.

Важливим чинником подальшого розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти стало зростання попиту суспільства щодо надання додаткових освітніх послуг таким дітям. Цінність позашкільної освіти полягає в тому, що її створено «суспільством і для суспільства» (Мільчевська, Сергєєва, 2019, с. 117) саме для задоволення освітніх та соціокультурних запитів різних категорій

дітей, зокрема й дітей з особливими освітніми потребами. Варто відзначити, що позашкільна освіта є складовою частиною системи освіти і виховання підрастаючого покоління. Цей унікальний освітній ресурс, маючи статус необов'язковості на відміну від обов'язкової освіти, надає право будь-якій особистості на добровільний вибір «типів позашкільних навчальних закладів, форм позашкільного навчання і видів її діяльності» (Кобобел, Ільченко, 2020, с. 144). Позашкільна освіта як явище, що носить соціально-педагогічний характер, у своїй роботі персоналізує процес навчання і акцентує увагу переважно на особистісно-орієнтованій траєкторії розвитку дитини. Саме такий підхід й відповідає принципам інклюзивної освіти. На наш погляд, позашкільна освіта адаптована до моделі інклюзивної освіти, а завдяки малокомплектній наповненості груп та варіативності методів й форм роботи з дітьми сприяє: розвитку їх власних талантів та соціальних навичок (soft skills); самовизначенню та самоствердженню; мотивації до творчої, культурної, реабілітаційної, оздоровчої, рекреаційної, дозвілєвої діяльності; використанню з максимальною користю вільного часу в поєднанні з розвагами, іграми, святами (Бим-Бад, 2002, с. 77) та підвищенню рівня «соціальної адаптованості» (Курільченко, 2015, с. 188) дітей з особливими освітніми потребами в сучасному соціумі.

Пріоритетним чинником розвитку дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами є вплив державної освітньої політики України щодо позашкільної освіти, що супроводжується формуванням відповідної законодавчої бази, яка визначає стратегічні завдання і регулятивні механізми позашкільної освіти. Основними з таких документів стали: Закон України «Про освіту» (1991, зі змінами в 2017); Закон України «Про загальну середню освіту» (1999, зі змінами в 2018); Закон України «Про позашкільну освіту» (2000, зі змінами в 2018); постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів» (2000); постанова Кабінету Міністрів України «Про вдосконалення системи організації роботи з виховання дітей та молоді в позашкільних навчальних закладах» (2003); наказ Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах» (2004) та інші.

Суттєвим чинником є вплив державної політики України стосовно дітей з особливими потребами, що сприяв формуванню відповідного освітньо-правового базису з метою реалізації прав таких дітей на здобуття позашкільної освіти у закладах державної, комунальної і приватної форми власності, а саме: Закон Української РСР «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Українській РСР» (1991); Закон України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» (2011); Указу Президента України «Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю» (2015); Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг» (2017); розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» (2016); постанова Кабінету Міністрів України «Про організацію інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти» (2019) та інші. На підставі аналізу освітньо-правових документів часів незалежності України можемо стверджувати, що в державі створено єдине законодавче поле, сформовано низку законів, наказів, розпоряджень, нормативно-правову базу у чисельних концепціях, стратегіях, програмах щодо розвитку та функціонування інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти.

Значущим чинником, що впливає на розвиток дітей з особливими освітніми потребами, є процес діджиталізації позашкільної освіти. Це пов'язано з неминучими глобальними процесами, що відбуваються в усьому світі. Тому, невід'ємною частиною розвитку сучасного суспільства є залучення високотехнологічних досягнень в усі сфери життєдіяльності людини. У цих умовах, кардинальних змін вимагає й сучасне освітнє середовище, адже надання якісних освітніх послуг не можливо здійснювати без використання комп'ютерних технологій та Інтернету. В умовах вірусної пандемії актуальним трендом стає проведення дозвілєвих онлайн-занять, майстер-класів, розважальних програм для дітей з особливими освітніми потребами. Така форма роботи дає можливість дітям, які в силу певних обставин не можуть бути присутніми на офлайн-заняттях, конкурсах, концертах, святах, стати повноцінними її учасниками в онлайн-режимі. В цьому випадку, заклад позашкільної освіти організовує онлайн-включення для таких дітей. Батьки дітей зв'язується з керівництвом закладу позашкільної освіти і за допомогою комунікаційних технологій зображення учасника заходу проектується на екран, який бачить така аудиторія в залі. У такому форматі діти з особливими освітніми потребами долають комунікативний і психологічний бар'єри та набувають соціального досвіду. За допомогою цифрових технологій діти, які знаходяться вдома, можуть взяти участь у розважальних програмах, святкових заходах, театральних виставах. Це частково долає їх ізоляцію від нормативних однолітків та сприяє інтеграції в позашкільний освітній простір.

Важливим чинником успішної реалізації моделі соціального включення дітей з особливими освітніми потребами в заклади позашкільної освіти є формування цілісної концепції професійних дій фахівців закладів спеціальної освіти, реабілітаційних, оздоровчих центрів, медичних закладів, які мають великий практичний досвід роботи і зможуть надавати корекційну та психологічну допомогу дітям з особливими освітніми потребами, дітям з нормативним розвитком, батькам та консультувати педагогів щодо роботи з усіма

категоріями дітей. Для впровадження інклюзивної освіти в заклади позашкільної освіти необхідно створення сприятливого психологічного середовища для дітей з особливими освітніми потребами та їх нормативних однолітків. Крім того, для повноцінної роботи закладів інклюзивної позашкільної освіти важливими є підготовка керівників закладу з метою реалізації інноваційної діяльності, підготовка та перепідготовка педагогічних кадрів, забезпечення спеціальною науково-методичною літературою сферу позашкільної освіти.

Особливим чинником розвитку дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти є раціональна організація їх вільного часу. Відомий педагог-практик А.С. Макаренко, яким закладено основи теорії раціональної організації вільного часу і дозвілля дітей та учнівської молоді, зазначав, що роботу зі школярами необхідно «гармонійно поєднувати з навчанням, працею, активним відпочинком, розвагами та іншими видами діяльності під час дозвілля» (Макаренко, 1958). Український педагог-реформатор В.О. Сухомлинський стверджував, що «створити для дитини вільний час – це не значить надати їй можливість робити, що забажається. Стихійність може виховати неробство, недбалість. Навчити користуватися вільним часом можна не поясненнями, а організацією діяльності, показом, колективною роботою (Сухомлинський, 1976, с. 496). Виховання раціонального стилю використання вільного часу, за ствердженням С.Г. Пішуна, сприяє розвитку цілеспрямованості, систематичності, активності, уваги, вмінню швидко переключатися з відпочинку на інші корисні для особистості заняття (Пішун, 2011, с. 208). Нам уважається аргументованою думка В.С. Русанової щодо контролю родиною, школою, дитячими організаціями, дозвілєвими об'єднаннями організації вільного часу дітей (Русанова, 1998, с. 7). Вчена наполягає на необхідності розумного наповнювання змістом вільного часу дитини, щоб не позбавляти її можливості самостійного вибору дозвілєвих занять та не знищити бажання витратити час на самоосвіту (Русанова, 1998, с. 20).

Саме дорослі здатні виявити інтереси, потреби та нахили дітей; створити умови для організації їх змістовного дозвілля; порадити чим зайнятися і куди піти після занять; проконтролювати відвідування гуртків, студій, секцій, клубів тощо. При цьому, на дорослих покладається виховання культури проведення вільного часу та дозвілля дітей з особливими освітніми потребами. Такий виховний вплив повинен відбуватися з раннього віку дітей на рівні сім'ї, закладів освіти, культури, спорту, суспільства тощо. Усі зазначені культуроутворюючі середовища взаємопов'язані між собою. На нашу думку, найкращим засобом опанування культури проведення вільного часу є інституції позашкільної освіти. Необхідно зазначити, що заклади позашкільної освіти в змозі забезпечити дітей цікавим, різноманітним, ненав'язливим дозвіллям, головним пріоритетом яких є організація їх змістовного дозвілля у позанавчальний час. Раціонально організована позашкільними установами дозвілєва діяльність з особливими освітніми потребами включає в себе сукупність різних видів занять, спрямованих на всебічний розвиток особистості та формування у неї суспільно корисних установок. Нераціонально використаний вільний час не сприяє засвоєнню моральних цінностей, затрудняє процес виховання, призводить до деградації особистості або безпосередньо до порушення суспільних норм і правил. Якість дозвілєвої діяльності, за визначенням І.В. Петрової, залежить від культури та рівня морального розвитку самої особистості і є головним чинником її становлення, формування та розвитку (Петрова, 2004, с. 156). Раціональна організація дозвілєвої діяльності, з погляду С.Г. Пішуна, «вимагає від людини свідомого ставлення до вільного часу, вміння його планувати, мотивувати вибір того чи іншого заняття» (Пішун, 2011, с. 208). На нашу думку, формуванню ціннісної орієнтації дітей з особливими освітніми потребами сприяє виховна робота педагогів - організаторів інституцій позашкільної освіти. Отже, дозвілєва діяльність може стати ефективним засобом соціалізації особистості, її індивідуально – творчої активності за умови раціонально організованого часу дітей з особливими освітніми потребами.

Надзвичайно важливим чинником розвитку дозвілєвої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти є їх дійсний мотив та мотивація своєї діяльності. Дійсний мотив, на думку дослідників у галузі педагогіки дозвілля А.Ф. Воловика та В.А. Воловика, обумовлений зовнішніми об'єктивними чинниками та внутрішніми спонуканнями самої людини (Воловик, 1998, с. 3). Мотив, з погляду фахівців з психології С.Д. Максименко, В.О. Соловієнко, спонукає людину до діяльності. На переконання науковців, «мотиви діяльності ... пов'язані з органічними та культурними потребами» людини. Автори зазначають, що «цілі та мотиви діяльності людини визначаються суспільними умовами життя, виробничими, навчальними, ігровими відносинами», а мета та мотиви «формуються у процесі діяльності, під впливом умов, за яких вона відбувається». Тому, зі ствердження дослідників, в «процесі діяльності виникають і розвиваються нові потреби та інтереси, ідеали та переконання – виробничі, розумові, естетичні, спортивні» (Максименко, Соловієнко, 2000, с. 54).

Для мотивації своєї дозвілєвої діяльності, як стверджує С.Г. Пішун, «особистість повинна визначити предмет своєї потреби або уявити його у вигляді якогось суб'єктивного образу, мети, яку необхідно задовольнити». До основних мотивів участі особистості в дозвілєвій діяльності дослідник відносить мотиви, переважно пов'язані з художніми інтересами; з прагненням до самореалізації в конкретній творчій діяльності; з реакційною спрямованістю; з реалізацією комунікативних інтересів; з предметно-споглядацькою спрямованістю; з престижністю; з прагненням бути схожими на інших (Пішун, 2005, с. 11).

Не менш значущим чинником є створення об'єднаних територіальних громад в процесі адміністративно-територіальної реформи, на які лягає відповідальність за збереження і фінансування існуючих закладів позашкільної освіти. Слід підкреслити, що органи місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад є автономними та мають всі повноваження, для вирішення питань у сфері управління освітою, зокрема й фінансування закладів. Нажаль, поки такі зміни не вирішують проблему гідного фінансування позашкільної освіти, тому й досі зберігається тенденція погіршення стану та якості матеріально-технічної бази закладів позашкільної освіти, що порушує реалізацію права дітей на отримання якісної позашкільної освіти за місцем проживання. Крім того, на характер і структуру дозвіллевої діяльності безпосередній мають вплив об'єктивні та суб'єктивні чинники, до яких відносяться: історичні та культурні традиції народу, умови та спосіб життя населення, місце розташування об'єктів дозвілля, кліматичні особливості, економічний, соціально-політичний рівень розвитку держави, його фінансові можливості в організації дозвільної інфраструктури, соціально-психологічні особливості людини тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Дістала подальшого розвитку теза щодо збільшення частки вільного часу в загальній його структурі людини, що обумовлює необхідність підготовки дітей до ефективного його використання у найближчому майбутньому. Також обґрунтовано, що головними чинниками розвитку дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти є: зростання попиту суспільства щодо надання додаткових освітніх послуг в закладах позашкільної освіти дітям з особливими освітніми потребами; вплив державної освітньої політики України щодо позашкільної освіти, що супроводжується формуванням відповідної законодавчої бази; вплив державної політики України стосовно дітей з особливими потребами, що сприяв формуванню відповідного освітньо-правового базису з метою реалізації прав таких дітей на здобуття позашкільної освіти у закладах державної, комунальної і приватної форми власності; процес діджиталізації позашкільної освіти; формування цілісної концепції професійних дій фахівців закладів спеціальної освіти, реабілітаційних, оздоровчих центрів, медичних закладів; раціональна організація дозвіллевої діяльності дітей в закладах позашкільної освіти; мотиви та мотивація участі особистості у дозвіллевій діяльності; створення об'єднаних територіальних громад в процесі адміністративно-територіальної реформи, на які лягає відповідальність за збереження і фінансування існуючих закладів позашкільної освіти тощо. Перспектива подальших досліджень полягає у подальшому комплексному вивченні змісту, видів, форм, методів організації дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти України.

Список використаних джерел

- Бим-Бад, Б. М. (2002). *Педагогический энциклопедический словарь*. Москва. Взято с http://nlr.ru/cat/edict/PDict/index1.html?mainwin=http%3A//nlr.ru/cat/edict/PDict/1_3.htm
- Воловик, А. Ф., Воловик, В. А. (1998). *Педагогика досуга: учебник*. Москва: Флинта.
- Кобобел, А. Є., Ільченко, О. Ю. (2020). Розвиток освітньо-правового забезпечення діяльності закладів позашкільної освіти. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*, 2 (131), 139-151.
- Курільченко, В. В. (2015). Позашкільна освіта в Центрі довузівської освіти класичного університету. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 43, 182-189.
- Макаренко, А. С. (1958). *Сочинения* (Т. 4). Москва: Учпедгиз.
- Максименко, С. Д., Солов'єнко В. О. (2000). *Загальна психологія: навч. посіб.* Київ: МАУП.
- Мільчевська, Г. С., Сергеева, Н. П. (2019). Соціально-педагогічна цінність позашкільної освіти. В кн. *Wiadomości o postępie naukowym i rzeczywistych badaniach naukowych współczesności: kolekcja prac naukowych «ΛΟΓΟΣ» z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji* (Vol. 6, p. 117). Kraków: OP «Europejska platforma naukowa».
- Петрова, І. В. (2004). *Роль та завдання дозвілля в структурі вільного часу людини*. Взято з <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/18998>.
- Пішун, С. Г. (2011). Вільний час та його використання як інтегративний чинник розвитку особистості студента. *Освітологічний дискурс*, 1 (3), 197-210.
- Пішун, С. Г. (2005). *Формування культури дозвілля студентів вищих навчальних закладів в умовах роботи студентського клубу*. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Київ.
- Русанова, В. С. (1998). *Воспитательный потенциал центров детского досуга*. Челябинск: ЧГИИК.
- Сухомлинський, В. О. (1976). *Вибрані твори* (Т. 2). Київ: Рад. школа.

References

- Bim-Bad, B. M. (2002). *Pedagogicheskii entsiklopedicheskii slovar [Pedagogical encyclopedic dictionary]*. Moskva. Retrieved from http://nlr.ru/cat/edict/PDict/index1.html?mainwin=http%3A//nlr.ru/cat/edict/PDict/1_3.htm [in Russian].
- Kobobel, A. Ye., & Ilchenko, O. Yu. (2020). Rozvytok osvitno-pravovoho zabezpechennia diialnosti zakladiv pozashkilnoi osvity [Development of educational and legal support for the activities of out-of-school education institutions]. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrajinskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho [Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after KD Ushinsky]*, 2 (131), 139-151 [in Ukrainian].
- Kurilchenko, V. V. (2015). Pozashkilna osvita v Tsentri dovuzivskoi osvity klasychnoho universytetu [Extracurricular education at the Center for Pre-University Education of the Classical University]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh [Pedagogy of formation of creative personality in higher and general education schools]*, 43, 182-189 [in Ukrainian].
- Makarenko, A. S. (1958). *Sochineniia [Essays]* (Vol. 4). Moskva: Uchpedgiz [in Russian].
- Maksymenko, S. D., & Soloviienko V. O. (2000). *Zahalna psykholohiia [General Psychology]: navch. posib.* Kyiv: MAUP [in Ukrainian].
- Milchevska, H. S., & Serheieva, N. P. (2019). Sotsialno-pedahohichna tsinnist pozashkilnoi osvity [Socio-pedagogical value of out-of-school education]. In *Wiadomości o postępie naukowym i rzeczywistych badaniach naukowych współczesności: kolekcja prac naukowych «ΛΟΓΟΣ» z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji* (Vol. 6, p. 117). Kraków: OP «Europejska platforma naukowa» [in Ukrainian].
- Petrova, I. V. (2004). *Rol ta zavdannia dozvillia v strukturi vilnoho chasu liudyny [The role and tasks of leisure in the structure of human free time]*. Retrieved from <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/18998> [in Ukrainian].
- Pishun, S. H. (2011). Vilnyi chas ta yoho vykorystannia yak intehratyvnyi chynnyk rozvytku osobystosti studenta [Free time and its use as an integrative factor in the development of the student's personality]. *Osvitolohichniy dyskurs [Educational discourse]*, 1 (3), 197-210 [in Ukrainian].
- Pishun, S. H. (2005). *Formuvannia kultury dozvillia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv v umovakh roboty studentskoho klubu [Formation of culture of leisure of students of higher educational institutions in the conditions of work of student's club]*. (Extended abstract of PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
- Rusanova, B. C. (1998). *Vospitatelnyi potencial tcentrov detskogo dosuga [Educational potential of children's leisure centers]*. Cheliabinsk: ChGIK [in Russian].
- Sukhomlynskyi, V. O. (1976). *Vybrani tvory [Selected works]* (Vol. 2). Kyiv: Rad. shkola [in Ukrainian].
- Volovik, A. F., & Volovik, V. A. (1998). *Pedagogika dosuga [Leisure pedagogy]: uchebnik.* Moskva: Flinta [in Russian].

KOBOBEL A.

Poltava V.G. Korolenko national pedagogical University, Ukraine

MAIN FACTORS OF LEISURE DEVELOPMENT OF CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN EXTRACURRICULAR EDUCATION INSTITUTIONS

The main factors of development of leisure activity of children with special educational needs in out-of-school educational institutions are considered in the article. The thesis on increasing the share of free time in its general human structure was further developed, which necessitates the preparation of children for its effective use in the near future. It is substantiated that the main factors in the development of leisure activities for children with special educational needs in out-of-school educational institutions are: growing public demand for additional educational services in out-of-school educational institutions for children with special educational needs; the impact of the state educational policy of Ukraine on out-of-school education, which is accompanied by the formation of the relevant legal framework; the impact state policy of Ukraine's on children with special needs, which contributed to the formation of an appropriate educational and legal framework for the realization of the rights of such children to receive extracurricular education in public, communal and private institutions; the process of digitalization of out-of-school education; formation of a holistic concept of professional actions of specialists of special education institutions, rehabilitation, health centers, medical institutions; rational organization of leisure activities of children in out-of-school education institutions; motives and motivation of personal participation in leisure activities; creation of united territorial communities in the process of administrative-territorial reform, which are responsible for the preservation and financing of existing out-of-

school education institutions. In addition, the nature and structure of leisure activities are directly influenced by objective and subjective factors, which include: historical and cultural traditions of the people, living conditions and lifestyle, location of leisure facilities, climatic features, economic, social and political level of development of the state, its financial capabilities in the organization of permitting infrastructure, social and psychological characteristics of man, etc.

Key words: *factors, leisure activities, children with special educational needs, out-of-school education*

Стаття надійшла до редакції 23.09.2021 р.